

ژیل امیری

ترجمه محمد صبائی

تثلیث

مقدمه‌های برآموزه

کاتولیکی خدای سه‌یگانه

www.ketab.ir

بنگاه ترجمه و نشر
کتاب پارسه

سرشناسه: امری، ژیل، ۱۹۶۲-م. - Emery, Gilles, 1962-
 عنوان و نام پدیدآور: تثلیث (مقدمه‌ای بر آموزه کاتولیکی خدای سه‌یگانه)/ ژیل امری/ ترجمه محمد صباغی
 مشخصات نشر: تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه ۱۴۰۱
 مشخصات ظاهری: ۲۸۸ ص
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۵۳-۹۰۳-۸
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت: عنوان اصلی: Trinité.
 یادداشت: کتاب حاضر از متن انگلیسی با عنوان «The Trinity: an introduction to Catholic doctrine on the Triune God» به فارسی ترجمه شده است
 موضوع: کاتولیک (مذهب) — عقاید/ تثلیث/ تثلیث — تاریخ عقاید
 شناسه افزوده: صباغی، محمد، ۱۳۶۶- مترجم
 رده‌بندی کنگره: BT۱۱۱/۳
 رده‌بندی دیویی: ۲۳۱/۰۴۴
 شماره کتابشناسی ملی: ۹۱۲۳۳۲۷

www.ketab.ir

■ تثلیث

ژیل امری
 ترجمه محمد صباغی
 آماده‌سازی و تولید:
 بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه
 طراحی گرافیک: پرویز بیانی
 چاپ و صحافی: دالاهو
 نوبت و شمارگان: چاپ اول ۱۴۰۲، ۶۶۰ نسخه

همه حقوق چاپ و نشر برای بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه محفوظ است.
 هرگونه اقتباس از این اثر، منوط به دریافت اجازه کتبی از ناشر است.

بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهدای زاندارمیری شرقی، پلاک ۷۴،

طبقه سوم، تلفن، ۶۶۴۷۷۴۰۵

@ketabeparseh

74/
 75/
 76/
 77/
 78/
 79/
 80/
 81/
 82/
 83/
 84/
 85/
 86/
 87/
 88/
 89/
 90/
 91/
 92/
 93/
 94/
 95/
 96/
 97/
 98/
 99/
 100/

فهرست

13 مقدمه ترجمه فارسی
 17 پیشگفتار مترجم انگلیسی
 19 کوته‌نوشت‌ها و ارجاع‌ها
 21 مقدمه
 29 1. مدخل ایمان تثلیثی
 43 روش‌های فهم تثلیث در کتاب مقدس
 55 2. انکشاف پدر، پسر، و روح القدس
 56 خدا پدر عیسی
 66 عیسی خداوند، پسر
 74 موهبت روح القدس
 83 یک خدای واحد: پدر، پسر، و روح القدس
 88 اسم «خدا»

www.ketab.ir

۳. انواع اقرار به ایمان تثلیثی ۹۳
- انواع اقرار به ایمان در عهد جدید ۹۳
- به سوی اعتقادنامه‌های کلیسا ۹۸
- مُعضل بدعت‌ها ۱۰۲
- اعتقادنامه نیقیه و قسطنطنیه ۱۱۴
۴. سه «شخص» یا «اقنوم» ۱۲۳
- اصول اساسی آموزه ۱۴۱
- شخص چیست؟ ۱۵۴
- شخص و طبیعت، شخص الهی و شخص بشری ۱۵۹
- دشواری‌های جدید در مورد تصدیق «سه شخص» ۱۶۵
۵. تعلیم جامع در باب پدر، پسر، و روح القدس ۱۶۷
- پدر ۱۶۸
- پدر بودن پدر ۱۶۹
- معانی تمثیلی اسم پدر ۱۷۲
- پدر نامولود، مبدأ بدون مبدأ ۱۷۸
- پسر، کلمه و صورت پدر ۱۸۲
- پسر بودن ازلی پسر ۱۸۳
- کلمه پدر ۱۸۸
- صورت خدای نادیدنی ۱۹۱
- روح القدس، محبت و موهبت پدر و پسر ۱۹۴
- صدور روح القدس ۱۹۵
- روح القدس از پدر و پسر صادر می‌شود ۲۰۱
- محبت و موهبت پدر و پسر ۲۱۳
۶. بازگشت به موضوع عمل آفرینشگر و نجات بخش تثلیث ۲۲۵
- الهیات و تدبیر نجات ۲۲۵

فهرست ■ ۱۱

۲۲۷..... «نحوه خاص عمل» اشخاص الهی و موضوع «تخصیص».

۲۳۶..... تثلیث آفرینشگر و تدبیر تثلیثی

۲۴۳..... «تثلیث درون بود» و «تثلیث ناظر بر تدبیر»

۲۴۶..... رسالت‌های پسر و روح القدس

۲۴۸..... «رسالت دینی» پسر و روح القدس

۲۵۵..... «رسالت‌های نادینی» پسر و روح القدس

۲۵۸..... رسالت‌های الهی: مسیح و روح او

۲۶۷..... نتیجه گیری

۲۷۱..... فهرست اصطلاحات

۲۷۷..... کتابشناسی

www.ketab.ir

مقدمه ترجمه فارسی

این کتاب در اصل و اساس، کتابی دانشگاهی است و من آن را برای دانشجویان درس آموزه‌های دینی و نیز خوانندگان علاقه‌مند به این موضوع نوشته‌ام. تثلیث جانمایه ایمان مسیحی است. از یکسو، دعا و آیین عبادی مسیحی برای ستایش و تجلیل تثلیث، آن را به مسئله‌ای سهل و ساده بدل می‌کنند؛ از سوی دیگر، درک عقلانی تثلیث همچنان دشوار است. بنابراین قصد دارم بحث خود را از راه‌هایی خاص پی بگیرم تا دریابیم که در مسیحیت خدا چگونه فهم می‌شود. برای این کار، نخست به کتاب مقدس و ساختار عبادت مسیحی می‌پردازم؛ سپس، نخستین اقرارها به ایمان مسیحی و دلایل عقلانی ارائه شده از سوی نویسندگان پنج سده نخست مسیحیت را بررسی می‌کنم. در بخش دوم

۱. پدر ژیل امری از آغاز تا پایان ترجمه، در کمال لطف و همدلی، همراه و یاریگر مترجم فارسی بودند و با توضیحاتشان، به فهم و ترجمه واژه‌ها، اصطلاح‌ها و جمله‌های دشوار کتاب کمک کردند. دوست عزیزم جناب آقای تیموتی امینی نیز از سر لطف، سراسر متن ترجمه را خواندند و نکات سودمندی برای اصلاح ترجمه تذکر دادند. از هر دوی این عزیزان صمیمانه تشکر می‌کنم. م.ف

کتاب بیشتر به این مسئله می‌پردازم که چگونه توماس آکوئیناس، فیلسوف و الهیات‌دان بزرگ سده سیزدهم، با بهره‌گیری از اندیشه‌های الهیاتی و فلسفی ایمان به تثلیث را توضیح می‌دهد.

هدف اصلی من در کتاب حاضر این است که سه نکته مهم را نشان بدهم. اول، ایمان به تثلیث در شکل‌گیری تمام ابعاد حیات و اندیشه مسیحی مؤثر است. در مسیحیت تجربه نجات و دعا مبتنی بر رابطه شخصی مؤمنان با خدای تثلیث است. دوم، تثلیث را نمی‌توان با عقل بشری اثبات کرد؛ اما تفکر فلسفی و الهیاتی می‌تواند نشان بدهد که ایمان به تثلیث ضد عقل نیست؛ غیر منطقی نیست. به باور مسیحیان این ایمان نوری است که از عالم اعلی به عقل بشر عطا می‌شود. نکته سوم، و از همه مهم‌تر، اینکه قصد دارم نشان بدهم از منظر مسیحیت، ایمان تثلیثی ایمانی یگانه پرست است. مسیحیان معتقدند که اقرار به تثلیث، اقرار به خدای یگانه کتاب مقدس است. فقط یک خدا هست که خدایی یگانه و بسیط است و مسیحیان معتقدند ایمان به تثلیث با این حقیقت اساسی تضاد ندارد.

این کتاب نه صرفاً برای خواننده فارسی‌زبان که برای خواننده عام نوشته شده است. از این روست که در کار خویش به آثار اندیشمندان مدرن که دیدگاه‌هایی محدود دارند، تکیه نکرده‌ام؛ بلکه بنای کار را بر شالوده منابع اصلی استوار ساخته‌ام: دعای آیین عبادی، کتاب مقدس، اندیشمندان دوران قدیم و سده‌های میانه. با وجود این، می‌دانم که آنچه این اندیشمندان مطرح می‌کنند به شدت از میراث فلسفه یونانی و الهیات یونانی - رومی تأثیر پذیرفته است. ایمان به تثلیث، به هیچ وجه وابسته به فرهنگی خاص نیست: ماورای تمام فرهنگ‌هاست. با این حال، مفاهیم و واژگانی که ایمان تثلیثی با آن‌ها منتقل می‌شود، در فرهنگ‌های عبری، آرامی، سریانی، و لاتین ریشه دارند: فرهنگ‌های مدیرانه‌ای روزگار باستان. بنابراین، ترجمه کتابی با این

موضوع به راستی کاری دشوار است.

از آقای محمد صبائی تشکر می‌کنم که این کار دشوار را انجام دادند. ایشان کتاب را با نهایت دقت و توجه به جزئیات، ترجمه کردند. امیدوارم ترجمه ایشان بتواند، به خصوص در محافل دانشگاهی، نشان بدهد که چرا مسیحیان خود را به معنای دقیق کلمه یگانه پرست می‌دانند، و چرا وقتی خدای یگانه را می‌پرستند، تثلیث را می‌پرستند. با نظر به این هدف ساده، امیدوارم این کتاب در پیشرفت دین‌شناسی سهمی سازنده داشته باشد.

ژیل امری، استاد بازنشسته دانشگاه فرایبورگ، سوئیس. دهم اسفند ۱۴۰۰

پیشگفتار مترجم انگلیسی

این کتاب، که مقدمه‌ای بر تثلیث است، به ریشه‌ها و بالندگی فرهنگ تثلیثی مسیحیت می‌پردازد. ژیل امری زمینه‌ای برای خواننده فراهم می‌کند تا نه تنها این فرهنگ را بفهمد، بلکه وارد آن نیز بشود و در هر مرحله از کارش (بررسی کتاب مقدس، اندیشه پدران کلیسا، و ارائه‌ی تعلیم جامع) به تسبیح و عبادت توجه ویژه می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه جنبه تاریخی و نظری آموزه تثلیث جدایی‌ناپذیر است. حیات فرهنگ تثلیثی به آن است که بتواند با ترکیب تسبیح عبادی، اقرار اعتقادنامه، و دقت عقلانی، گواهی کتاب مقدس به خدای سه‌یگانه را بفهمد. عجیب نیست که کلیسای دوران صدر توانست فرهنگ تثلیثی زنده‌ای بپروراند.

امرئ با توجه خاص به اعتقادنامه نیقیه - قسطنطنیه، با مهارت تمام آموزه پدران در باب تثلیث و ویژگی‌های گفتار تمثیلی در باب خدا را ارائه می‌کند. او در بحث خویش راجع به نسبت‌های شخصی پدر، پسر، و روح القدس به خصوص از اندیشه‌های توماس آکوئیناس اخذ و اقتباس می‌کند. امری از کار دقیق فکری آکوئیناس چونان کاری روحانی بهره می‌گیرد که زمینه‌ساز

آن می‌شود تا کلیسا در آیین عبادی با خدای تثلیث متحد گردد. کلیسا برای اینکه اعمال آفریننده و نجات‌بخش تثلیث را بفهمد، باید بتواند دربارهٔ تثلیث ازلی و متعالی در حیات فی‌نفسه‌اش سخن بگوید. کتاب امری فقط مقدمه‌ای تاریخی یا جامع نیست، بلکه نمونهٔ کتابی است که در آن - با نظر به کتاب مقدس، آیین عبادی، و اصول اعتقادی - در کی بسیار عالی از تثلیث ارائه می‌شود. امری با نثری واضح و فهم‌پذیر، کار خود را از گواهی کتاب مقدس و ایمان آغاز می‌کند، سپس به صورت‌بندی اعتقادی تثلیث بماهو تثلیث می‌پردازد و در نهایت عمل آفریننده و نجات‌بخش تثلیث را بررسی می‌کند. هر فصل را می‌توان همچون مقدمه‌ای بر موضوع آن فصل مطالعه کرد. با این حال، بهتر است دانشجویان کل کتاب را بخوانند، یعنی مطالعهٔ خود را از گواهی کتاب مقدس به تدبیر تثلیثی نجات آغاز کنند و در فصل آخر، که فصلی غنی از ثمرات فرهنگ تثلیثی است، به این تدبیر بازگردند. کتاب اگر به این شیوه مطالعه شود، نه تنها آموزهٔ تثلیث را می‌آموزاند، بلکه حکمت تثلیثی را نیز در خوانندگانش می‌پروراند.

این کتاب نخست به زبان فرانسوی منتشر شد. ترجمهٔ انگلیسی افزوده‌هایی دارد. پس از انتشار نسخهٔ فرانسوی، نویسندهٔ متن را بازبینی و روزآمد کرد و این اصلاحات ارزشمند به این چاپ انگلیسی افزوده شد. از ژیل امری و دومینیک لگ، برادران دومینیکن، تشکر می‌کنم که ترجمه را با دقت خواندند و تصحیح کردند.

متیو لورینگ